

Čudné veľkonočné derby. Náznaky korupcie vo futbale na Slovensku v medzivojnovom období*

MATEJ HANULA

Kľúčové slová: korupcia, futbal, Československý zväz futbalový, Československé republika 1918 – 1938, Trnava

Moderný organizovaný futbal sa zrodil podobne ako mnohé ďalšie športové odvetvia v priebehu druhej polovice 19. storočia v Anglicku. Už na sklonku 19. a začiatkom 20. storočia sa úspešne šírili do ďalších krajín Európy i do sveta, predovšetkým do Južnej Ameriky. V týchto dvoch oblastiach si už v tom čase vybudoval pozíciu jednoznačne najpopulárnejšieho športu, pričom najmä vo veľkých mestách sa stal doslova masovým fenoménom. Zásluhou postupujúcej industrializácie a modernizácie ako aj jednoduchým pravidlám a možnosti hrania na prakticky akomkoľvek voľnom priestranstve získal veľkú obľubu medzi robotníctvom. Dochádzalo k tomu v dvoch podobách, vo forme aktívneho hrania tejto hry, ale i v pasívnej forme, ktorou bol dovtedy nevídaný fenomén športového fanúšikovstva. Práve priestory okolo futbalových ihrísk ponúkali možnosť zhromaždiť na jednom mieste veľký počet ľudí, čo nebolo pri iných športových podujatiach také jednoduché. Futbal mal teda vďaka svojmu mestskému charakteru najlepšie predpoklady stať sa najpopulárnejšou voľnočasovou aktivitou mužskej časti robotníctva. Po opustení brán anglických verejných škôl, na ktorých pôvodne vznikol, stratil svoj buržoázny charakter, s čím súvisel aj fakt, že omnoho skôr ako v iných športoch sa v ňom stali víťazstvá dôležitejšie ako zmysel pre *fair play*.¹

V jednotlivých krajinách postupne vznikli mužstvá súťažiace medzi sebou o rôzne trofeje, medzi ktorými sa veľmi rýchlo vyvinula silná rivalita. Víťazstvá preto mali neraz prichádzať za doslova akúkoľvek cenu. Obvinenia z nelegálneho vyplácania hráčov, dohodnutých

* Štúdiá vznikla v rámci grantového projektu VEGA č. 2/0122/09 *Občianska spoločnosť na Slovensku počas 1. ČSR (Vývoj na demokratickej báze a vonkajšie a vnútorné vplyvy demokratického, autoritatívneho a totalitného typu)*.

¹ O premene športu a futbalu z voľnočasovej aktivity privilegovaných vrstiev na masový fenomén pozri napr. WHEELER, Robert F. Organized Sport and Organized Labour: The Workers's Sports Movement. In *Journal of Contemporary History*, 1978, roč. 13, č. 2, s. 191-194.

výsledkov, či podplácania rozhodcov sprevádzali futbal prakticky od vzniku jeho organizovanej podoby v Anglicku. Rovnaký jav sa stal samozrejmosťou futbalového života aj v krajinách európskeho kontinentu.

Dejiny európskeho futbalu majú množstvo svetlých i menej svetlých kapitol. Okrem častí, ktoré hovoria o vývoji pravidiel, zmenách herného štýlu, víťazoch jednotlivých prestížnych súťaží, veľkých futbalových hviezdach, architektúre futbalových štadiónov, diváckom násilí, či politickom využívaní a zneužívaní futbalu, je ich neoddeliteľnou súčasťou aj kapitola o korupcii. Počas 20. storočia sa veľká korupčná aféra nevyhla prakticky žiadnej krajine, ktorá je vo všeobecnom povedomí športových priaznivcov považovaná za futbalovú veľmoc, vrátane už spomínaného Anglicka. Mútne pozadie futbalu v Spolkovej republike Nemecko vyplávalo na povrch počiatkom 70. rokov, v roku 1980 otriasla talianskym futbalom aféra, ktorej podstatou bolo ovplyvňovanie výsledkov zápasov najvyššej súťaže zaradených do ponuky nelegálnej stávkarskej siete známej pod označením *totonero*. V 90. rokoch bol za podplácanie súperových futbalistov odsúdený Bernard Tapie, jeden z najbohatších francúzskych podnikateľov a majiteľ v tom čase najúspešnejšieho klubu v krajine Olympique Marseille.² O tom, že nešlo ani zďaleka len o fenomén typický pre západoeurópsky profesionálny futbal, ako sa snažila pred rokom 1989 tieto javy komentovať československá žurnalistika, vypovedajú v ostatných rokoch uverejňované svedectvá, ktoré odhaľujú praktiky dohodovania výsledkov zápasov v najvyššej sovietskej futbalovej súťaži v 70. a 80. rokoch minulého storočia.³ Ide pritom len o najznámejšie prípady z veľkých európskych krajín, pričom korupčné futbalové aféry sa dajú nájsť takmer vo všetkých európskych štátoch a dochádzalo a dochádza k nim na najrôznejších úrovniach ligových súťaží, teda ani zďaleka nie len v profesionálnom futbale. Ani vysielanie všetkých významnejších zápasov v televízii a všestranná kontrola médií, ktorej sme svedkami v poslednom desaťročí, futbal korupcie nezbavili. Naopak, možnosť uzatvárania stávk na výsledky zápasov prostredníctvom internetu priniesla jej novú vlnu. V rokoch 2004 až 2006 sme boli svedkami vyšetrovania podozrení a vynesení rozsudkov nad osobami obvinenými z ovplyvňovania výsledkov v Taliansku, Grécku, Belgicku, Českej republike, Holandsku, Fínsku a Poľsku. Najväčším šokom bolo zrejme odhalenie nemeckého špičkového rozhodcu Roberta Hoyzera, ktorý ovplyvňoval stretnutia v prospech chorvátskeho stávkarského syndikátu.⁴

Korupcia, teda neetické a nelegálne získavanie výhody voči súperom a futbalovým konkurentom, malo vo futbalovej histórii rôzne podoby. V prvých desaťročiach po zavedení profesionálnej futbalovej súťaže v Anglicku k nej dochádzalo najmä vo forme nelegálnych odmien hráčom. Pri dnešných vysokých sumách za prestupy a platoch špičkových futbalistov sa môže zdať táto forma skôr úsmevnou, ale koncom 19. a začiatkom 20. storočia platil napríklad na týždenný plat futbalistu na britských ostrovoch limit štyri libry. Niektoré kluby však motiváciu

² GOLDBLATT, David. *The Ball is Round. A Global History of Soccer*. New York : Riverhead Books, 2008, s. 470-472, 577, 579-580.

³ APPEL, James. The Dark Heart of Russian Football. In *Blizzard*, 2011, roč. 1, nulté č., s. 34.

⁴ GOLDBLATT, ref. 2, s. 766-767.

svojich hráčov zvyšovali vyplácaním nepriznaných „čiernych peňazí“. Podobné obmedzenia platili navyše aj pri prestupoch futbalistov medzi klubmi a nelegálnym bolo preto i motivovať hráča na zmenu dresu vyplatením sumy nad túto hranicu.⁵ Najbežnejšou formou korupcie vo futbale, ktorá je v ňom prítomná najdlhšie, je samozrejme zákulisné ovplyvňovanie výsledku zápasu, teda jeho dohodnutie pred začiatkom samotného stretnutia. K tomuto postupu sa najčastejšie uchýľujú mužstvá, ktoré si potrebujú poistiť svoju pozíciu v tabuľke dlhodobej súťaže, teda vyhnúť sa zostupu do nižšej súťaže, resp. zabezpečiť si postup o súťaž vyššie, alebo spečatiť zisk ligového primátu. Obvykle sa na to vyberajú zápasy so súperom, ktorý prípadnou prehrou v danou zápas už nemá z dlhodobého hľadiska čo stratiť. Jeho hráčom a funkcionárom ako celku sa ponúkne za výkon znamenajúci ich prehru finančná alebo iná protihodnota (napríklad garantované víťazstvo v nasledujúcom vzájomnom zápase). Niekedy stačí na zabezpečenie takéhoto výsledku podplatiť iba niekoľkých vybraných hráčov súperovho mužstva, medzi ktorými však zriedka chýba brankár. Inou možnosťou, ako zaistiť svojmu mužstvu požadovaný výsledok, je podplatenie rozhodcu, aby v sporných okamihoch vynášal verdikty v neprospech súpera.⁶ Pred rokom 1989 – najmä v strednej a východnej Európe – menej rozšírenou formou korupcie vo futbale bolo dohodnutie výsledku, z ktorého nemá priamy športový profit ani jedno z mužstiev, ale zisk prichádza v podobe vyplatenia výhry po jeho správnom natipovaní v stávkovej kancelárii.

Dejiny anglického futbalu ponúkajú pre oba najtypickejšie prípady futbalovej korupcie príklady už zo začiatku 20. storočia. Pre väčšinu prípadov z tohto obdobia je však príznačné, že najavo vyšli len ako pokusy o podplácanie, teda na verejnosť sa dostali potom, ako strana, ktorej boli ponúkané financie za prehru, tento úmysel „kúpiť zápas“ zverejnila. Stalo sa tak napríklad na konci sezóny 1904 – 1905. Klub Manchester City potreboval na zisk titulu majstra krajiny v poslednom zápase zvíťaziť nad celkom Aston Villa. Zápas sa však skončil výsledkom 3:1 pre Aston Villu a jej kapitán Alec Leake po ňom obvinil hráča Manchestru City Billyho Mereditha, že mu za prehru ponúkal v tej dobe vysokú sumu 10 libier. Anglická Futbalová asociácia na základe tohto obvinenia Mereditha uznala vinným a odsúdila na ročný zákaz hrania. Klub z mesta Middlesbrough postihol podobný osud o päť rokov neskôr. V zápase so súperom zo Sunderlandu síce vyhral na domácom ihrisku 1:0, hráči hostí však vedeniu anglického futbalu po zápase nahlásili, že manažér domácich Alan Walker sa ich pred ním pokúšal podplatiť. Doplatil na to doživotným zákazom pôsobenia v profesionálnom futbale. Motívom, prečo Middlesbrough potreboval nad svojím najväčším rivalom v tomto zápase bezpodmienečne zvíťaziť, mala byť skutočnosť, že predseda klubu kandidoval v tom čase do parlamentu za Konzervatívnu stranu a víťazstvo malo zvýšiť jeho prestíž u potenciálnych voličov a priaznivcov klubu z radov miestnych robotníkov.⁷ Druhú kategóriu futbalovej korupcie z tohto obdobia ilustruje prípad, ku ktorému došlo počas jedinej sezóny

⁵ *The Encyclopedia of British Football*. Ed. Richard Cox, Dave Russell, Wray Vamplew. London ; Portland, OR : F. Cass, 2002, heslo : *Corruption*. Dostupné na internete: <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/Fcorruption.htm>

⁶ APPEL, ref. 3, s. 34.

⁷ *The Encyclopedia of British Football*, ref. 5.

odohratej v čase 1. svetovej vojny, teda v priebehu ročníka 1914 – 1915. Zostupom do druhej divízie ohrozený Manchester United porazil na svojom štadióne Liverpool, mužstvo zo strednej tabuľky, výsledkom 2:0. Neskôr sa dokázalo, že výsledok dohodla ešte pred výkopom skupina hráčov z oboch celkov. Ich záujmom však v tomto prípade nebolo vyhnúť sa zostupu ani prípadný zisk majstrovského titulu, ale snaha si v ťažkých vojnových časoch materiálne pripeliť. Aby zápas skončil výsledkom 2:0, ktorý predtým natipovali v stávkovej kancelárii, jeden z hráčov úmyselne nepremenil penaltu a futbalisti oboch celkov podľa divákov niekoľkokrát evidentne pohrozili mladému útočníkovi Liverpoolu, ktorý nebol zainteresovaný do ich plánu, za jeho prílišnú snahu streliť gól. O tom, že v zápase predviedli dohodnuté predstavenie, písala už o zápase i dobová tlač.⁸

Pred pokusom opísať príklady, či skôr náznaky korupcie vo futbale na Slovensku v období medzi dvoma svetovými vojnami, je treba v krátkosti načrtnúť proces jeho udomácnenia sa a priblížiť pozíciu, ktorú mal v živote vtedajšej spoločnosti. Podľa oficiálnych záznamov sa prvý futbalový zápas na Slovensku hral v roku 1898 v Prešove, kde ho mali divákovi predviesť dve mužstvá z Budapešti. Už v tom istom roku vznikol okrem Prešova futbalový klub pod názvom *Pozsonyi Torna Egyesület* aj v Bratislave. Futbal zaznamenával na začiatku 20. storočia prudký rozmach najmä v hlavnom meste Uhorska Budapešti, kluby však pomaly pribúdali aj na území dnešného Slovenska. V roku 1901 bol v krajine založený futbalový zväz pod názvom *Magyar Labdarúgók Szövetsége* (Uhorský futbalový zväz). Od roku 1907 si už aj hornouhorské kluby merali sily medzi sebou v majstrovstvách uhorského vidieka. Len v Bratislave vzniklo do vypuknutia prvej svetovej vojny celkovo 15 klubov.⁹

Nové pomery po vzniku Československej republiky v roku 1918 sa museli zákonite prejavovať aj vo futbale. Jeho organizačná štruktúra sa vytvárala až do roku 1921, keď prišlo k jej definitívnemu vykryštalizovaniu. Na Slovensku vznikol najskôr v októbri 1919 *Szlovenskói Labdarúgók Szövetsége* (Slovenský futbalový zväz), ktorý združil 86 prevažne predrevolučných klubov s maďarskými funkcionármi. Tí sa pokúšali zachovať si autonómne postavenie voči futbalovému daniu v českých krajinách. Do svojich radov sa im podarilo nalákať aj 26 novotvorených slovenských klubov.¹⁰ Keď však začalo byť zrejmé, že Slovensko sa stalo pevnou súčasťou republiky, pochopili aj maďarskí futbaloví funkcionári, že musia hľadať cestu k svojim českým a slovenským kolegom. Každú krajinu mohol navyše podľa pravidiel medzinárodnej futbalovej federácie FIFA reprezentovať na medzinárodnej scéne len jeden subjekt, a tak im pri zotrvávaní pri samostatnej organizácii hrozila izolácia, ktorá by im znemožnila stretávať sa s atraktívnymi súpermi z Viedne či Budapešti. V roku 1921 si preto maďarské kluby zo Slovenska založili *Magyar Labdarúgók Szövetsége* (Maďarský futbalový zväz – MLSz), ktorý sa prihlásil do novozaloženej Československej asociácie futbalovej (ČSAF). Tá od roku 1922 ako vrcholný orgán futbalu v Československu združovala päť

⁸ GOLDBLATT, ref. 2, s. 81.

⁹ O vzniku a šírení futbalu na Slovensku pred rokom 1918 podrobnejšie: MAŠLONKA, Štefan – KŠIŇAN, Jozef. *Zlatá kniha futbalu na Slovensku. Defilé generácií 1898 – 1987*. Bratislava : Šport, 1988, s. 17-25.

¹⁰ MAŠLONKA – KŠIŇAN, ref. 9, s. 26.

zväzov – československý, nemecký, maďarský, židovský a poľský.¹¹ Na Slovensku tak vznikla vo futbale dvojkoľajnosť, ktorá preň ostala príznačnou až do zániku prvej republiky. Slovenské (v dobovej terminológii československé) kluby sa združovali v Československom zväze futbalovom (ČSZF) a maďarské v MLSz. Oba zväzy riadili vlastné majstrovské súťaže, ktorých víťazi sa od polovice 20. rokov stretávali v súboji o majstra Slovenska.¹²

Pre organizačnú štruktúru futbalu v medzivojnovnej ČSR sú okrem založenia asociácie ďalšími významnými medzníkmi roky 1924 a 1934. V priebehu roku 1924 sa profesionálne stredočeské (najmä pražské) kluby oddelili od ostatných členov asociácie a začali hrať vlastnú profesionálnu ligu. Zvyšné kluby hrali jednotlivé župné súťaže svojich národných zväzov. Na Slovensku zohrali župní víťazi duely o slovenského majstra ČSZF, ktorý následne vyzval najlepšie mužstvo maďarského zväzu. Víťaz duelu na záver bojoval so šampiónmi z českých futbalových žúp o titul amatérskeho majstra ČSR. V roku 1934 sa štruktúra súťaží konečne zmodernizovala do podoby, ktorá zodpovedala celoeurópskemu trendu. Pražské kluby napokon po dlhom presvedčaní vedením asociácie súhlasili s vytvorením celoštátnej prvej ligy. Vznikli na seba nadväzujúce ligové súťaže otvorené všetkým klubom, ktoré boli členmi asociácie. Na Slovensku sa ako druhý článok vytvorila tzv. Slovensko-podkarpatoruská divízia. Jej najväčším pozitívom bolo, že ju už hrali mužstvá ČSZF a MLSz spoločne, rozdelené len geograficky na západnú a východnú skupinu. Víťaz divízie postupoval do kvalifikačného turnaja o postup do celoštátnej ligy.

V medzivojnovom období zaznamenal aj na Slovensku futbal prudký rozmach. Šport, ktorý na začiatku storočia len nescelo zapúšťal korene medzi skupinami nadšencov, sa zmenil na odvetvie so stovkami hráčov a tisícami priaznivcov. Kým na začiatku 20. rokov sa návštevy na zápasoch v Bratislave len zriedkavo dostali nad dvetisíc divákov, o desať rokov neskôr už najatraktívnejšie duely zvyklo sledovať od štyroch do šesť tisíc ľudí. Na konci prvorepublikového obdobia už dosahoval priemer návštev na stretnutiach celoštátnej ligy osem tisíc ľudí. Medzivojnovým rekordom v meste na Dunaji sa stalo 13 000 divákov na zápase 1. ČsŠK Bratislava s pražskom Spartou v roku 1937.¹³ Rast popularity futbalu sa odzrkadľoval aj v referátoch dennej tlače. Kým v období po vzniku republiky sa futbalové spravodajstvo obmedzovalo len na stručné, niekoľkoriadkové správy prinášajúce výsledok stretnutia, prípadne mená strelcov gólov, koncom 30. rokov už tlač ponúkala čitateľom bohatý futbalový servis. Okrem podrobných správ zachytávajúcích takmer po minúte priebeh najdôležitejších domácich, ale i zahraničných zápasov, sa stali samozrejmosťou aj v slovenskej tlači predzápasové analýzy šancí jednotlivých mužstiev vo víkendových ligových kolách. Počas zimných mesiacov, keď sa zápasy nehrávali, informovali noviny o zmenách v kádriach najpopulárnejších klubov, či o ich predsezónnych cieľoch. Nechýbali ani rozhovory s najlepšimi

¹¹ MRÁZ, Igor a kol. *Svet deväťdesiatich minút. Z dejín československého futbalu. Diel prvý 1901 – 1945.* Bratislava : Šport, 1976, s. 173.

¹² Nemecké kluby hrali na Slovensku pre svoj malý počet (v porovnaní s českými krajinami) súťaže spravidla spoločne s maďarskými klubmi.

¹³ MAŠLONKA – KŠIŇAN, ref. 9, s. 126.

hráčmi, ktorých popularita bola už koncom 30. rokov značná. Futbalové spravodajstvo tak získalo podobu, ktorá sa v mnohom nelíšila od stavu, aký poznáme dnes.

Hoci naozaj len veľmi zriedkavo, aj vo futbalovom dianí v medzivojnovnej ČSR sa začali objavovať dohady a špekulácie o možných zákulisných machináciách a ovplyvňovaní niektorých výsledkov zápasov mimo samotných trávnikov. Z tejto pomerne malej vzorky uvediem aspoň dva príklady. V roku 1927 upútala pozornosť futbalovej verejnosti tzv. Steinarova aféra. Jeden z najlepších čs. obrancov Karel Steinar prestúpil z Viktorie Žižkov do Sparty Praha. V prvom zápase, v ktorom nastúpil v novom drese proti svojmu bývalému klubu, vyhrávala Sparta už 3:0, napokon však zápas prehrala výsledkom 3:5. Za zvrät v zápase mohol podľa prítomných divákov i časti pražských žurnalistov práve slabý výkon Steinara, ktorý tak mal Viktorii pomôcť k víťazstvu.¹⁴ Išlo zrejme o krivé obvinenie a Steinar sa preň urazil a rady Sparty opustil. Svedčí však o tom, že už v tom čase si pri nečakaných výsledkoch či zvratoch zápasov utváralo medzi futbalovou verejnosťou podozrenie, že o výsledkoch zápasov sa môže rozhodovať i inde ako na ihrisku.

Príkladom na podozrenie o zaujatosti rozhodcu je nedohratý zápas medzi bratislavskými celkami Donaustadt a Ligeti SC v rámci majstrovstiev bratislavského okresu MLSz v decembri 1929. Potom, ako rozhodca Martin Wittmann odpískal v 18. minúte proti domácemu Donaustadt pokutový kop, nastalo v hľadisku veľké pobúrenie a obecnstvo sa rozhodcu pokúsilo inzultovať. Ten zápas následne predčasne ukončil. Priebeh stretnutia vyprovokoval funkcionára domáceho klubu Aloisa Stuchlíka k publikovaniu rozhorčeného článku v denníku *Grenzboten*, v ktorom obvinil rozhodcu Wittmanna z úmyselného poškodenia jeho klubu. Podľa jeho videnia vecí bol proti Donaustadt zaujatý už v predchádzajúcich zápasoch s Ligeti. V úvode inkriminovaného decembrového zápasu mal podľa Stuchlíka odpustiť Ligeti jasný pokutový kop, ktorý mal nasledovať po ruke jedného z hráčov hostí v pokutovom území. Podľa Stuchlíka však pri rovnakej situácii v 18. minúte ani na moment nezaváhal a jedenástku proti Donaustadt ihneď nariadil, čoho následkom prišlo k spomínaným neprístojnostiam. Wittmann Stuchlíka za článok zažaloval pre údajnú urážku cti na bratislavskom Krajskom súde.¹⁵ Stuchlík a jeho obhajca predložili súdu zoznam svedkov, ktorí boli ochotní verejne potvrdiť, že Wittman Donaustadt poškodil. Pripojili aj výpoveď dvoch svedkov, ktorí mali pred zápasom cestovať spolu s Wittmannom zo Starého mesta do Petržalky propelerom. Rozhodca tam mal verejne vyhlásiť, že Donaustadt vraj musí v zápase dostať sedem gólov.¹⁶ Súdne konanie sa napokon prekvapujúco skončilo zmierom oboch strán a Wittmann žalobu stiahol.¹⁷ Aj preto sa už zrejme nikdy nepodarí vypátrať, či poškodzoval v zápasoch s mestským rivalom Donaustadt úmyselne a v prípade, že áno, aké mohli byť jeho dôvody pre takéto počínanie: či bol jednoducho fanúšikom Ligeti a túto skutočnosť nedokázal potlačiť ani

¹⁴ MRÁZ, ref. 11, s. 214.

¹⁵ Štátny archív Bratislava (ďalej ŠA BA), fond (ďalej f.) Krajský súd v Bratislave. Tlačové spisy 1924 – 1943. TL, signatúra (ďalej sig.) 11/30, inventárne číslo (ďalej inv. č.) 1432. Zpráva k článku v časopise „Grenzboten“ z 31. decembra 1929.

¹⁶ ŠA BA, f. Krajský súd v Bratislave. Tlačové spisy 1924 – 1943, ref. 15.

¹⁷ ŠA BA, f. Krajský súd v Bratislave. Tlačové spisy 1924 – 1943, ref. 15, Uznesenie zo 6. októbra. 1931.

pri rozhodovaní, alebo či bol týmto klubom nejako špeciálne motivovaný. Pri nezaujatom pohľade s odstupom desaťročí sa však ťažko verí tomu, že by funkcionári Ligeti potrebovali v zápasoch s Donaustadtom pre svoj klub podporu zo strany rozhodcu. Ligeti patril dlhodobo k najúspešnejším klubom MLSz, kým Donaustadt sa zväčša pohyboval v dolnej polovici tabuľky bratislavského okresu maďarského zväzu. Prípád však svedčí o vypätej atmosfére a vzájomnom podozrievaní, ktoré už v tom čase medzi aktérmi futbalového diania na Slovensku panovalo.

Na jar 1934 rozvírilo nakrátko futbalovú hladinu na Slovensku verejne prezentované obvinenie o podplatení dvoch hráčov súpera v snahe dosiahnuť želaný výsledok zápasu. Stalo sa tak po jarnom zápase medzi dvoma trnavskými mužstvami – Rapidom Trnava a ŠK Trnava, odohratého v rámci majstrovstiev západoslovenskej župy ČSZF 1. apríla 1934. Stretnutie sa skončilo remízou 2:2, hoci domáci a mierne favorizovaný Rapid viedol po prvom polčase už 2:0.

ŠK Trnava vznikol hneď po prevrate v roku 1919, pričom v nasledujúcich rokoch sa s ním spojilo niekoľko ďalších menších klubov. Na zápasy nastupoval v žltomodrých dresoch, čo malo symbolizovať farby mesta. Rapid, ktorý mal klubové farby čiernu a červenú, sa na scéne objavil až v roku 1925, ale veľmi rýchlo sa stal najúspešnejším mužstvom v Trnave. Rivalitu oboch tímov podnecoval i fakt, že v spomínanom roku 1925 prešlo z ŠK do Rapidu celé dorastenecké mužstvo i s trénerom L. Baxom. Už v roku 1929 sa stal Rapid víťazom majstrovstiev Západoslovenskej župy čs. zväzu, keď v tabuľke predstihol i dovtedy dlhodobo víťaziaci bratislavský I. ČsŠK.¹⁸ V prebiehajúcom ročníku súťaže zvyšovala motiváciu oboch celkov spomínaná reorganizácia futbalových súťaží v republike. Najlepšie tri tímy zo západoslovenskej župy totiž v sezóne 1933 – 34 postupovali do novovytvorenej Slovensko-podkarpatorskej divízie. Pred prvým vzájomným zápasom sezóny, ktorý sa pre nepriaznivé počasie nestihol odohrať počas jesene, bol jeden celok na 5. a druhý na 6. mieste 12-miestnej tabuľky, pričom oba mali stále reálnu šancu obsadiť postupové tretie miesto.

Spočiatku nič nenasvedčovalo, že by sa zápas nejako odlišoval od iných stretnutí sezóny. Zo hrali ho na Veľkonočnú nedeľu a tak sa prvé reportáže o jeho priebehu objavili v tlači až 4. apríla, keď on ňom priniesli informáciu i denníky dvoch najsilnejších politických strán na Slovensku, agrárnický *Slovenský denník* a ľudácky *Slovák*. Prvý z nich sa pritom obmedzil len na trojriadkovú reportáž, v ktorej čitateľom oznámil, ktorí hráči strelili za svoje mužstvá pred dvomi tisícami divákov góly.¹⁹ K zápasu a jeho priebehu sa nijako nevracal ani v nasledujúcich dňoch. *Slovák* priniesol naproti tomu zo zápasu podrobnú reportáž. Domáci Rapid viedol už v 23. minúte prvého polčasu 2:0 a v jeho ďalšom priebehu mohol podľa správy pridať i ďalšie góly. Lenže hneď po prestávke sa obraz hry zmenil. Gólmi z 1. a 13. minúty sa ŠK Trnava podarilo vyrovnať. Domáci hráči v ďalšom priebehu útočili, ich akcie však už tretí gól nepriniesli. V texte bola aj poznámka, že sa tak stalo najmä pre „nápadne slabú hru“

¹⁸ MRÁZ, ref. 11, s. 243

¹⁹ Ďalšie výsledky zo Slovenska. In *Slovenský denník*, roč. 17, č. 77, 4. apríl 1934, s. 6.

útočníka Rapidu Mayera. Noviny však v závere príspevku napriek tomu konštatovali, že ŠK Trnava si remízu na ihrisku mestského rivala zaslúžil a výsledok môže považovať za svoj úspech, pretože Rapid bol športovými žurnalistami vnímaný ako jednoznačne lepšie a „futbalovejšie“ mužstvo.²⁰

Už o niekoľko dní sa však pohľad *Slováka* na priebeh zápasu radikálne zmenil. Stalo sa tak po uverejnení reportáže maďarsko-jazyčného bratislavského denníka *Déli Hírlap* zo 6. apríla, ktorého obsah od dva dni neskôr *Slovák* prevzal aj s uvedením zdroja a tiež s odvolaním sa na informácie od širokej trnavskej športovej verejnosti.²¹

Maďarské periodikum písalo otvorene o škandále, ktorého hlavnými aktérmi mali byť dvaja nemenovaní hráči Rapidu, pričom z reportáže v *Slováku* sa dá usudzovať, že jedným z nich bol s najväčšou pravdepodobnosťou spomínaný útočník Mayer. Títo dvaja futbalisti vraj boli podplatení funkcionármi ŠK Trnava, za čo mali po prestávke „predviesť úplne sabotážnu hru“ a umožniť súperovi dosiahnuť remízu. Predsedníctvo Rapidu podľa denníka o celej záležitosti rokovalo, jedného z spomínanej dvojice už zo svojich služieb na základe rukolapných dôkazov prepustilo a o osude druhého, ktorý mal obvinenia vehementne popierať, sa malo rozhodnúť v najbližších dňoch. Prípacom sa údajne chystalo zaoberať aj vedenie Západoslovenskej futbalovej župy ČSZF, pričom sa v článku naznačovalo, že zápas bude s najväčšou pravdepodobnosťou kontumovaný.²²

Futbalové dianie však v nasledujúcich týždňoch pokračovalo ďalej. Počas víkendov sa hrali ďalšie majstrovské zápasy a tlač sa už k priebehu trnavského derby nevracala a neinformovala ani o prípadných konzekvenciách pre dvojicu hráčov, ktorí mali zápas predať súperovi. Žiadne oficiálne stanovisko k afére nevydalo ani vedenie ČSZF a výsledok zápasu ostal v platnosti tak, ako bol dosiahnutý na ihrisku. Koncom mája sa na ihrisku ŠK Trnava odohralo aj druhé majstrovské stretnutie oboch rivalov, pričom tentoraz v ňom favorizovaný Rapid presvedčivo zvíťazil výsledkom 3:0.²³ Do novovytvorenej Slovensko-podkarpatoruskej divízie, ktorá sa stala najvyššou futbalovou súťažou vo východnej časti republiky, v spomínanom roku ani jeden trnavský klub nepostúpil. V tabuľke župnej súťaže totiž obsadili nepostupové štvrté (Rapid) a piate (ŠK) miesto, pričom pri rovnakom zisku 23 bodov im na vytúžené tretie miesto chýbali tri body. Rapidu sa do tejto prestížnej súťaže podarilo postúpiť o dva roky neskôr.²⁴

Uverejnením obvinení v tlači voči futbalistom Rapidu sa však celá aféra predsa len neuzavrela. Funkcionári ŠK Trnava totiž podali na Krajský súd v Bratislave žalobu proti obom denníkom, ktoré ich obvinili z podplácania hráčov mestského konkurenta. V mene klubu podával žalobu jeho predseda, trnavský verejný notár a popredný predstaviteľ medzivojnovnej Slovenskej

²⁰ Trnavské derby. ŠK Rapid – ŠK Trnava 2:2 (2:0). In *Slovák*, roč. 16, č. 76, 4. apríl 1934, s. 7.

²¹ Boli hráči trnavského Rapidu podplatení? In *Slovák*, roč. 16, č. 78, 8. apríl 1934, s. 8.

²² ŠA BA, f. Krajský súd v Bratislave. Tlačové spisy 1924 – 1943. TL, sig. 170/34, inv. č. 3137. Trestné oznámenie ŠK Trnava voči Józsefovi Kalászovi Kellnerovi z 26. apríla 1934.

²³ Majstrovstvo západoslovenskej župy ČSSF. In *Slovenský denník*, roč. 17, č. 121, 29. máj 1934, s. 6.

²⁴ MAŠLONKA – KŠIŇAN, ref. 9, s. 415.

národnej strany Juraj Janoška.²⁵ Pred súdom obvinili *Déli Hírlap* a v druhej, osobitej žalobe i *Slovák*,²⁶ pretože články podľa nich spĺňali skutkovú podstatu prečinu ohovárania. V napadnutých reportážach sa podľa klubu uvádzali skutočnosti, ktoré mohli voči nemu spôsobiť verejné pohoršenie. V separátnych súdnych konaniach preto žiadali, aby boli šéfredaktori oboch periodík József Kalász-Kellner a Karol Sidor odsúdení za urážku na cti a prinútení vo svojich periodikách uverejniť rozsudok „bez akýchkoľvek poznámok, na rovnakom mieste a rovnakým písmom.“²⁷ Potom, ako vyšlo najavo, že článok *Déli Hírlapu* napísal redaktor Alexander Menczer, žiadali rozšíriť vyšetrovanie aj o jeho osobu.

Krajský súd vyniesol najskôr verdikt v prípade žaloby voči maďarským novinám. Po vypočutí argumentov oboch strán rozhodol 8. januára 1935 o tom, že obaja jeho obvinení redaktori majú byť spod obžaloby oslobodení. Verdikt odôvodnil tým, že vtedajšia zákonná úprava nepriznávala športovým spolkom právo na ochranu cti, pretože na rozdiel od náboženských spoločností, ktoré boli uznané štátom a politickým stranám, ktorým zákony právo na ochranu cti priamo priznávali, brali úrady stanov y ostatných spolkov len na vedomie. Túto skutočnosť súd označil za dôvod, ktorý v prípade vylučoval zavedenie trestného pokračovania proti obvineným.²⁸ Funkcionári obvineného klubu sa s verdiktom nezmierili a podali odvolanie na Vrchný súd. Ten však rozhodnutie Krajského súdu v apríli 1935 v plnom rozsahu potvrdil.²⁹ Obžaloba proti *Slováku* dopadla identicky a aj v tomto prípade Krajský súd vo februári 1935 trestné pokračovanie voči Sidorovi zastavil.³⁰

Počas súdneho sporu funkcionárov ŠK Trnava s redakciou *Déli Hírlap* vyšlo o prípade najavo niekoľko ďalších zaujímavých skutočností. Do súdnej zápisnice sa dostali najmä zásluhou námietok, ktoré podal proti obvineniu voči svojej osobe redaktor A. Menczer. Súd žiadal, aby žaloby voči sebe a Kalászovi-Kellnerovi zamietol. Argumentoval, že v článku nevyslovil na adresu ŠK Trnava žiadne urážlivé výroky, ale publikoval len tvrdenia vychádzajúce z rozšíreného názoru, ktorý si na zápas utvorila trnavská športová verejnosť. Dôvodil pri tom tým, že publikovanie takéhoto tvrdenia nemôže byť v nijakom prípade sporným. Ďalej tvrdil, že v meste sa ako o verejnom tajomstve hovorilo, že spomínaní dvaja hráči Rapidu sa mali deň pred zápasom zdržovať v trafike Jozefa Honzu, jedného z hlavných funkcionárov konkurenčného klubu. Jeden z nich mal navyše stráviť večer pred stretnutím v spoločnosti funkcionárov a hráčov ŠK Trnava v hostinci U Belohlávka, kde ho títo údajne pohostili. Podľa

²⁵ ŠA BA, f. Krajský súd v Bratislave. Tlačové spisy 1924 – 1943. TL, sig. 170/34, inv. č. 3137. Trestné oznámenie ŠK Trnava voči Józsefovi Kalászovi-Kellnerovi z 26. apríla 1934

²⁶ ŠA BA, f. Krajský súd v Bratislave. Tlačové spisy 1924 – 1943. TL, sig. 171/34, inv. č. 3138. Trestné oznámenie ŠK Trnava voči Karolovi Sidorovi z 26. apríla 1934.

²⁷ ŠA BA, f. Krajský súd v Bratislave. Tlačové spisy 1924 – 1943. TL, sig. 170/34, inv. č. 3137. Obžalobný spis ŠK Trnava voči Józsefovi Kalászovi-Kellnerovi a Alexandrovi Menczerovi z 21. júla 1934.

²⁸ ŠA BA, f. Krajský súd v Bratislave. Tlačové spisy 1924 – 1943. TL, sig. 170/34, inv. č. 3137. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 8. januára 1935 v trestnej veci voči Alexandrovi Menczerovi a spol.

²⁹ ŠA BA, f. Krajský súd v Bratislave. Tlačové spisy 1924 – 1943. TL, sig. 170/34, inv. č. 3137. Rozsudok Vrchného súdu v Bratislave z 23. apríla 1935 v trestnej veci voči Alexandrovi Menczerovi a spol.

³⁰ ŠA BA, f. Krajský súd v Bratislave. Tlačové spisy 1924 – 1943. TL, sig. 171/34, inv. č. 31. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 28. februára 1935.

Menczera sa dalo na základe svedectiev viacerých divákov v prípade potreby pred súdom dokázať, že niekoľkí hráči Rapidu odohrali zápas najmä v druhom polčase ľahkomyseľne. Zdôraznil, že hoci si o týchto skutočnostiach šepkala celá Trnava, vo svojej reportáži ich nepoužil. Zároveň namietal, že dotknutý článok nebolo možné v nijakom prípade označiť za zahanbujúci, ponižujúci či zneuctievajúci. Podľa svojich slov v žiadnom prípade konkrétnych hráčov ani klub ako celok neurazil.³¹ K dokazovaniu pravdivosti Menczerových tvrdení pred súdom však napokon na škodu dôkladnejšieho objasnenia celej záležitosti nedošlo. Súd si vystačil so spomínaným argumentom, podľa ktorého nemal športový spolok nárok na ochranu cti. V tejto súvislosti je zaujímavé, že funkcionári ŠK Trnava nezažalovali redaktorov oboch periodík za urážky cti ako fyzické osoby.

Prípád trnavského derby z roku 1934 odhaľuje viacero zaujímavých skutočností zo zákulisia prvorepublikového futbalu na Slovensku. Je zrejme, že zo spomínaných článkov v oboch periodikách ani z priebehu súdneho procesu po žalobe funkcionárov ŠK Trnava voči ich redaktorom, sa nedajú vyvodit' priame dôkazy, na základe ktorých by sa dalo usudzovať, že funkcionári ŠK Trnava v spomínanom zápase dvoch hráčov Rapidu podplatili a pomohli si tak k remízovému výsledku. Zrejme pre ich absenciu sa prípadom nijako nezaoberalo ani vedenie ČSZF a výsledok zápasu ostal v platnosti. Priebeh stretnutia, v ktorom Rapid najskôr pohodlne viedol, na začiatku druhého polčasu však dovolil súperovi rýchlo vyrovnať a potom sa údajne ani veľmi nepokúšal strelit' víťazný gól, však u mnohých divákov vyvolal podozrenie o jeho dohodnutom scenári, ktoré vyústilo do publikovania inkriminovaných tvrdení o podplatení dvojice hráčov Rapidu v tlači. Na pokus o zákulisné ovplyvnenie výsledku však mali funkcionári ŠK prinajmenšom dva pádne dôvody. Prvým bola snaha neutŕžiť v prestížnom derby zápase s mestským rivalom prehru a druhým, podstatne významnejším, bola skutočnosť, že v spomínanom ročníku mali body získané v západoslovenskej župnej súťaži vyššiu cenu ako inokedy, pretože tri jej najúspešnejšie mužstvá postupovali do Slovensko-podkarpatorskej divízie.

O zákulisí futbalového diania na medzivojnovom Slovensku však mnohé vypovedá atmosféra, ktorá okolo prípadu vznikla. Už samotný fakt, že v Trnave sa po čudnom priebehu mestského derby a výkonoch niektorých jeho protagonistov rozšírilo podozrenie o podplatených futbalistoch naznačuje, že korupčné praktiky vo forme zákulisného dohadovania výsledkov mohli byť na Slovensku prítomné už v 30. rokoch minulého storočia. Futbal zaznamenal v 30. rokoch na Slovensku obrovský rozmach a nárast popularity, takže aj tunajšia futbalová kultúra sa rozvinula v celej svojej komplexnosti, so svojimi svetlými i temnejšími stránkami. Prítlačivosť pre masy, túžba dosahovať úspechy a porážať konkurentov, ktorá bola vo futbale už od počiatkov jeho organizovanej podoby zrejme väčšia ako v iných športových odvetviach, prínášali vo výnimočných prípadoch aj neférové zákulisné dohody. V príspevku som poukázal na skutočnosť, že aj v Anglicku, ktoré si na poddržovanie pravidiel vo všetkých oblastiach

³¹ ŠA BA, f. Krajský súd v Bratislave. Tlačové spisy 1924 – 1943. TL, sig. 170/34, inv. č. 3137. Námietky Alexandra Menczera v trestnej záležitosti športového klubu ŠK Trnava.

verejného života mimoriadne potrpí, vychádzali už od prelomu 19. a 20. storočia na povrch prípady korupčných praktík vo futbale. Predpokladat' preto, že by sa z času na čas, pri mimoriadnej príležitosti, podobné javy na medzivojnovom Slovensku vôbec nevyskytovali, je preto len málo pravdepodobné. Na druhej strane je však treba opäť zdôrazniť, že v tomto období išlo len o výnimočné prípady a drvivá väčšina futbalových výsledkov sa v 20. a 30. rokoch vybojovala na trávnikoch.

Cituj:

HANULA, Matej. Čudné veľkonočné derby. Názny korupcie vo futbale na Slovensku v medzivojnovom období. In *Forum Historiae*, 2011, roč. 5, č. 2. ISSN 1337-6861. http://www.forumhistoriae.sk/FH2_2011/texty_2_2011/hanula.pdf

...

Mgr. Matej Hanula, PhD. je vedeckým pracovníkom Historického ústavu SAV v Bratislave. Zaoberá sa dejinami slovenského agrárneho politického hnutia v prvej polovici 20. storočia. Je redaktorom časopisu *História-revue*.

Z jeho bibliografie: *Slovenskí agrárci medzi zlučovacím zjazdom a parlamentnými voľbami v roku 1925*. In *Historický časopis : Historického ústavu SAV*, 2010, roč. 58, č. 4, s. 633-658; *Futbal na medzivojnovom Slovensku*. In *ROGULOVÁ, Jaroslava et al.* *Od osmičky k osmičke: premeny slovenskej spoločnosti v rokoch 1918-1938*. Bratislava : *Historický ústav SAV*, 2009, s. 185-198. ISBN 978-80-970060-4-4.

Bližšie pozri: http://history.sav.sk/cv/hanula_matej.pdf